

20.6.2022

495/01.04.01.03/2022

Hallintovaliokunta
Eduskunta

Suojelupoliisin lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi rajavartiolaiton muuttamisesta HE 94/2022 vp

Suojelupoliisi lausuu rajavartiolaiton muuttamista koskevasta hallituksen esityksestä 94/2022 vp toimialaansa liittyen eli kansallisen turvallisuuden suojaamisen näkökulmasta.

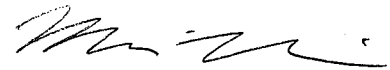
Maahantulon välineellistäminen on todennäköisesti tullut jäädäkseen hybrdivaikuttamisen keinovalikoimaan. Se on tehokas painostuksen väline maille, jotka eivät normaalein poliittisin ja diplomaattisin toimin saa haluamiaan asioita edistettyä EU:ssa tai tietyssä EU:n jäsenvaltiossa. Hybrdivaikuttamisen keinona maahantulo on tehokas keino kylvämään eripuraa EU-jäsenmaiden välillä samoin kuin uhkaamaan kohdevaltion vakautta ja toimintakykyä. Tätä keinoa on hankala ennakoida, koska sitä ei aina laukaise tietyn lähtömaan konflikti vaan sitä käyttävä valtio voi ottaa keinon käyttöönsä reaktiivisesti ja strategisesti.

Suomella on Euroopan unionin ulkorajavaltiona korostettu vastuu Euroopan unionin ulkorajoista ja Schengen-valtiona myös Schengenin toimivuudesta ja kestävydestä. Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisesta näkökulmasta on tärkeää, että Suomi pystyy vastaamaan välineellistetyin maahantulon tilanteeseen ja hybrdivaikuttamiseen ulkorajoillaan. Suojelupoliisi pitää tästä syystä esitystä turvapaikanhakemisen keskittämistoimivaltuudesta kannatettavana. Suojelupoliisi toteaa, että on tärkeää saada rajavartiolaiton riittävät toimivaltuudet maahantulon välineellistämistilanteeseen vastaamiseen. Suojelupoliisi toteaa kuitenkin, että ehdotetun normaaliolojen lainsäädännön täydentämisen lisäksi voisi olla aiheellista tehdä riittävät muutokset myös valmiuslakiin vastaamaan tilanteeseen, jossa kyseessä on erityisen vakava Suomen suvereniteettia ja toimintakykyä uhkaava tilanne. Tällaisessa erityisen vakavassa tilanteessa olisi mahdollistettava toimenpiteet, joilla pystytään estämään maahantulon välineellistämisen käyttäminen kokonaan tai lopettamaan se välittömästi. Valmiuslain täydentäminen voisi olla tarpeen ainakin, mikäli katsotaan, että tosiasiallinen mahdollisuus turvapaikkahakemuksen jättämiseen on aina säilytettävä normaalioloissa.

Lisäksi Suojelupoliisi toteaa, että rajavirtioviranomaisella on oltava riittävät toimivaltuudet myös käytännössä estää rajan ylittäminen erityisesti, jos se tehdään maahanmuuton välineellistämistilanteessa. Koska kyseessä voi olla hyvinkin tarkkaan suunniteltu ja harkittu toimenpide, niin on varauduttava myös siihen, että maahantulon välineellistäminen voi tapahtua esimerkiksi siten, että sen kohteena olevat henkilöt käyttäytyvät rauhanomaisesti. Myös

tällöin on oltava mahdollista käytännössä estää maahantulo muualta kuin virallisilta auki olevilta rajanylityspaikoilta tai ohjata henkilöt hakemaan turvapaikkaa viralliselta rajanylityspaikalta. On tärkeää, että lainsäädäntö ei mahdollista myöskään käytännössä kiertää turvapaikkahakemusten keskittämistä koskevaa päätöstä. Suojelupoliisi kannattaa ja pitää tärkeänä sitä, että Rajavartiolaitoksen normaaliolojen toimivaltuuksia kehitetään myös tämän nyt käsillä olevan esityksen lisäksi siten, että Rajavartiolaitos voi varautua sekä nopeasti ja tehokkaasti vastata mahdolliseen hybridivaikuttamiseen sekä itsenäisesti että yhteistyössä muiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa.

Ylitarkastaja

Heli Heikkola